

Порівняльний аналіз отриманих за підсумками експерименту, що констатує результатів показав, що високий рівень теоретичних знань дітей про правила і норми безпечної життєдіяльності ще не дає гарантії того, що ці знання будуть застосовані дітьми на практиці

Слід відзначити, що рівень знань про правильну безпечну поведінку значно нижчий, ніж у дітей із нормо типовим розвитком. В цілому, на рівень відповідей дітей з порушеним інтелектом вплинула більша, з їхнього боку, наявність відмов від співпраці, відсутність відповідей на окремі питання взагалі.

Варто зазначити, що педагоги вказують на загальний низький виховний вплив батьків, їх неосвіченість у питаннях безпечного виховання дитини. Часто батьки перекладають відповідальність у такому розвитку на школу, деякі відмічають, що дитина в процесі розвитку сама навчиться всьому.

Для з'ясування розуміння батьками відповідальності та їх участі у формуванні компетенцій з питань безпеки життєдіяльності у своїх дітей нами було проведено анкетування «Я та моя дитина», «Чи знає ваша дитина правила безпечної поведінки вдома та на вулиці». Анкетування проводилося у присутності експериментатора, що давало можливість налагодити комунікацію та, окрім визначених питань, поставити уточнюючі питання, що виникали під час бесіди.

Відсутність централізованого та систематичного виховання ОБЖ в школі та сім'ї, невідповідність вихователів до його реалізації та поширене ігнорування важливості знайшло своє відображення у результатах проведеного нами констатувального дослідження.

Аналіз результатів дослідження дозволив визначити відповідні методичні завдання, які слід розв'язати шляхом застосування правильно обраних форм, методів і засобів педагогічного впливу. Виявлені прогалини у знаннях з основ безпеки життєдіяльності, ставлення до охорони життя та здоров'я та поведінці дітей дозволили комплексно підійти до обґрунтування та розробки педагогічного забезпечення формувального етапу дослідження.

Література:

1. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навч. посіб. / Л. І. Донець. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.

Мехед О.Б.,

к.б.н., доцент кафедри біології

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Реформування педагогічної освіти, що визначається процесами інтегрування до міжнародного освітнього простору, актуалізують питання професійної підготовки майбутнього педагога до провадження соціально-педагогічної діяльності у закладах середньої освіти на засадах гуманізму. Сьогодення вимагає розширення соціально-педагогічних функцій вчителя, зокрема це стосується вчителя біології та основ здоров'я. Вищезазначене передбачає всебічне обґрунтування основних стратегій соціально-педагогічного процесу фахової підготовки майбутніх учителів [1].

Протягом останніх років питання роботи соціального педагога широко вивчалось вітчизняними та закордонними науковцями. Зокрема, теоретичні засади соціально-педагогічної діяльності висвітлені в працях О. Безпалько, А. Капської, Л. Міщик. Основи методології професійної соціально-педагогічної діяльності представлено в роботах Н. Нікітіна, В. Савченка, С. Харченка. Основні напрями соціально-педагогічної діяльності в закладах середньої освіти вивчали Ю. Клочан, А. Малько, М.Житеньов. Основні критерії ефективності соціально-педагогічної роботи представлені в роботах І. Трубавіної.

Однак вивчення особливостей соціально-педагогічної діяльності як частини професійної діяльності вчителя-предметника на даний час є вивченим недостатньо. Ґрунтовно викладено особливості підготовки до соціально-педагогічної діяльності вчителя початкових класів представлені в роботах О. Будник. Наше

дослідження присвячене вказаному виду діяльності вчителя біології та основ здоров'я [2], зокрема, з метою популяризації здорового способу життя та мотивації до нього підростаючого покоління, та підготовці майбутніх педагогів до ефективного провадження соціально-педагогічної діяльності у закладах середньої освіти [3, 4].

Проведений аналіз ряду наукових досліджень та описів практичного досвіду педагогів встановлено, що метою соціально-педагогічної діяльності педагога закладу середньої освіти є створення освітнього середовища, що відповідає всебічному розвитку різних категорій дітей, включає також захист їх конституційних прав, ранню профілактику шкідливих звичок, злочинності та правопорушень. Головними засобами досягнення цієї мети є забезпечення оптимальних умов для соціальних змін, що забезпечуватимуть безпроблемне навчання, виховання та самовиховання особистості учня, за необхідності вивільнення і сприяння розвитку власних можливостей здобувача освіти та корисних ресурсів його соціального оточення [5].

Соціально-педагогічна робота, як частина професійної діяльності педагога своїм підґрунтям має гуманістичний та компетентнісний підходи. Гуманістичний підхід у освіті складає основу загальнолюдської культури і визначається основними фундаментальними явищами соціальної структури. Це зумовлює перехід від авторитарно-дисциплінарної моделі освіти на особистісно-орієнтовану, основними маркерами якої є індивідуалізація складових, сприяння забезпеченню умов для ефективного саморозвитку і самовдосконалення особистості учня, допомогу у здійсненні адекватного визначення своїх можливостей та життєвих цілей

Впровадження компетентнісного підходу вимагає формування у здобувачів освіти практичних умінь свідомо, ефективно та цілком відповідально сприяти залученню до системи соціальних відносин, що ґрунтуються на розвитку здібностей учнів, забезпечує їх підготовку до вибору майбутньої професії; передбачає оволодіння школярами вміннями самостійно реалізувати свої життєві плани, мати власну усвідомлену громадянську і моральну позицію та вміння її обґрунтовано відстоювати.

Необхідно відзначити важливу особливість соціально-педагогічної роботи в закладах середньої освіти – посередництво. Адже саме вчитель виступає посередником між учнем і соціумом, у деяких випадках навіть між учнем і його власною родиною. У професійній підготовці майбутнього педагога до провадження соціально-педагогічної діяльності важливо вчасно зробити акценти на особливостях реалізації деяких функцій у умовах закладу середньої освіти як відкритої соціально-педагогічної системи. Здійснюючи соціалізацію школярів необхідно враховувати певні специфічні явища, зокрема врахування вимагає потреба учнів реально брати участь у суспільному житті, посилино долучаючись до відповідної субкультури, опановуючи соціальні ролі тощо.

Висновки. Сучасне суспільство зацікавлене у формуванні, розвитку та збереженні соціальних інститутів, які відзначаються активним позитивним впливом на розв'язання проблем суспільства та сприяють активізації процесів соціалізації молодого покоління. Неабияка роль в системі освіти належить вчителю-предметнику. Окрім визначених напрямів професійної діяльності вчитель, зокрема йдеться про вчителя біології та основ здоров'я, педагог, повинен вміти ефективно здійснювати комплекс заходів щодо надання соціально-педагогічної допомоги, спеціального виховання, освіти і розвитку особистості молодої людини. Вказаний напрямок роботи вчителя передбачає не лише створення оптимальних умов для саморозвитку та розвитку учнів, забезпечення ефективного створення здоров'ярозвивального середовища для збереження та розвитку психічного, фізичного, соціального і духовного здоров'я, а й передбачає допомогу в питаннях входженню молодої людини у світ дорослих, консультування при підготовці до самостійного життя в суспільстві, забезпечує попередження і, за необхідності, педагогічну корекцію вад та відхилень особистості у процесі соціального розвитку.

Оптимізація змісту соціально-педагогічної роботи в закладах середньої освіти шляхом його оновлення та впровадження інноваційних форм і методів роботи, активне залучення фахівців різних галузей та сфер діяльності до процесу попередження і розв'язання соціально-педагогічних проблем є, на нашу думку актуальним напрямком розвитку суспільства.

Реформування сучасної української освіти, спрямоване на вдосконалення фахової підготовки працівників в поєднанні з ґрунтовною базою загальноосвітніх знань, ставить перед закладами освіти важливе завдання: готувати компетентного майбутнього фахівця, який повинен уміти ефективно провадити

соціально-педагогічну діяльність. Однак, незважаючи на дослідження багатьох учених, проблема лишається актуальною. Подальшого вивчення, на наш погляд, потребують питання формування індивідуального стилю педагогічної діяльності, модернізації підготовки майбутнього вчителя в університеті, напрямки та фактори формування особистісних характеристик педагога в сучасних умовах.

Література

1. Будник О. Б. Підготовка майбутнього вчителя до змістово-функціонального моделювання соціально-педагогічної діяльності / О. Б. Будник // Наукова скарбниця освіти Донеччини. - 2014. - № 1. - С. 49-56. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsod_2014_1_12.
2. Мехед О. Б. Формування здорового способу життя як важлива частина виховання та соціалізації підростаючого покоління. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. 2019. Вип. 4 (160). С. 84–88.
3. Мехед О. Б., Рябченко С. В., Носко Н. А. Основные направления работы педагога для успешного формирования здоровьесберегающей образовательной среды. Современные проблемы формирования и укрепления здоровья (ЗДОРОВЬЕ–2019) : сборник научных статей. Брест: Изд-во БрГТУ, 2019. С. 280–284.
4. Мехед О. Б., Тюпина Н. В., Третяк О. П. Актуальні питання підготовки майбутніх вчителів біології та основ здоров'я. Проблеми і перспективи розвитку природничих наук у контексті модернізації середньої та вищої школи : матеріали всеукраїнської наукометодичної Інтернет-конференції. (м. Одеса 12 жовт. 2019). Одеса, 2019. С. 85–87.
5. Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 248 с

Пилипенко Н.В.,

*к.п.н., старший викладач кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту,*

Петросян К.Є.

здобувач вищої освіти.

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВЧИТЕЛІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Розгортання інноваційних процесів в освіті й суспільстві пов'язано із формуванням і підготовкою фахівців нового типу. За таких умов, однією з важливих вимог, що ставиться до особистості сучасного вчителя початкових класів є їх постійне фахове і педагогічне вдосконалення. Це пов'язано з швидкими змінами, що відбуваються у сучасному суспільному житті, стрімким розвитком освітньої сфери, що зумовлює необхідність постійного самовдосконалення та професійної самореалізації. У процесі внесення змін до існуючої системи вищої освіти формується новий тип вчителя, націлений на: безперервне підвищення професійного рівня, професійне самовдосконалення задля максимально повної реалізації себе як фахівця.

Метою роботи є розгляд проблеми професійного самовдосконалення вчителів молодшої школи та визначення сутності понять «професійне самовдосконалення» та «самоосвіта».

Певна увага проблемі самовдосконалення приділялася завжди педагогами, філософами, психологами та філософами. Питання про місце самовдосконалення в розвитку суспільства й особистості розглядають філософи В. Донцов, Ю. Злотников, Л. Ігнатівський, В. Кисельов. У дослідженнях психологів А. Бодалева, В. Андрєєва, О. Кочетова, К. Рувинського, В. Селіванова, Е. Скворцової висвітлена природа, джерела та механізми самовдосконалення тощо. У дослідженнях В. Андрюшенка, О. Бондарєвої, В. Гриньової, Р. Гуревича, К. Дурай-Новакової, А. Линенко, М. Лук'янової, С. Мішенка, В. Моляки, В. Морозова розглянуто проблему формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів висвітлені та інших вчених.